

Program proti šikanování

Účinnost od: 1.9.2020
Metodik prevence: Mgr. Bc. Tereza Skalická
Ředitel školy: Mgr. Martin Lána

Východiska:

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j. MSMT-21149/2016.
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28

Cíl :

Cílem programu proti šikanování je poskytnout pedagogickým pracovníkům školy informace k prevenci a řešení šikany, a tak zamezit šikanování a jakémukoli chování zaměřenému na ublížení, ohrožování a zstrašování jedince nebo kolektivu, reagovat na projevy přímé i nepřímé šikany s ohledem k závažnosti a možnosti vzniku dlouhodobých následků na duševním a tělesném zdraví. Program proti šikanování je určen také pro nepedagogické pracovníky školy, rodiče a žáky.

Jak je definována šikana:

Šikana (z francouzského *chicane*) je nebezpečný sociálně patologický jev, při kterém je omezována svoboda, svoboda rozhodování, je ponižována lidská důstojnost a čest, často je obětí ubližováno na zdraví či na majetku. Označuje různorodé fyzické i psychické zneužívání slabšího nebo odlišného jedince v kolektivu nebo ve společnosti. Zpravidla má agresor nad obětí fyzickou, početní nebo mocenskou převahu. Následky šikany si kromě oběti do dalšího života odnášejí i všichni ostatní zúčastnění.

Právní definice šikany neexistuje, ale Ministerstvo školství ČR vymezilo problematiku v metodickém pokynu MŠMT č. 21291/2010-28, kde za šikanu považuje ***nikoliv nutně opakované jednání, které je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně a/nebo sociálně a je charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese***. Šikanou podle MŠMT naopak není tzv. šikádlení nebo agrese, kde chybí nepoměr sil nebo kde oběť může stejnou měrou oplácet. Pokud šikádlení jednostranně pokračuje, přerůstá v šikanu.

Varovné příznaky – 5 stadií šikany:

Podle M. Koláře prochází šikana pěti stádii:

- 1. Zrod ostrakismu** - mírné, převážně psychické formy násilí, oběť se necítí dobře, je neoblíbena a není uznávána, projevuje se často odmítáním, pomluvami, intrikami.
- 2. Fyzická agrese a přitvrzování manipulace** - v zátěžových situacích se začíná objevovat mírná fyzická agrese.
- 3. Vytvoření jádra** - systematická spolupráce agresorů, kteří začínají utvářet organizované jádro.
- 4. Většina přijímá normy** - normy agresorů jsou přijaty většinou a stávají se nepsaným zákonem, i mírní žáci se na základě tlaku ke konformnímu chování přizpůsobí a začnou se chovat krutě.
- 5. Totalita neboli dokonalá šikana** - násilí je jako norma přijato všemi členy třídy, žáci jsou rozdělení na „otrokáře“ a „otroky“.

VŠICHNI PEDAGOGIČTÍ PRACOVNÍCI UPOZORNÍ METODIKA PREVENCE, PŘÍPADNĚ VÝCHOVNÉHO PORADCE ČI KOHOKOLI Z VEDENÍ ŠKOLY JIŽ PŘI PODEZŘENÍ NA PRVNÍ STADIUM.

Charakteristika - východiska:

1. V rámci účinné prevence škola zajišťuje účast pedagogických pracovníků v kurzech zaměřených na práci s třídním kolektivem a šikanu.
2. Metodik prevence se pravidelně zúčastňuje porad metodiků prevence pořádaných PPP Děčín.
3. Ve sborovně je pedagogickým pracovníkům k dispozici literatura zaměřená na metody práce s třídním kolektivem (hry rozvíjející sociální, komunikační aj. dovednosti) a literatura týkající se šikany.
4. Do Školního řádu je zahrnut paragraf zakazující šikanu a stanovující povinnost žáků ji hlásit.
5. Metodik prevence, výchovný poradce, zástupkyně školy a školní psycholožka spolupracují s učiteli na řešení konkrétních případů šikanování.
6. Školní metodik prevence seznámí pedagogy se systémem pro oznamování a vyšetřování vzniklé šikany.
7. Vedení školy v souladu s pracovním řádem zajistí zvýšený a kvalitní dohled pedagogů nad žáky zvláště v prostorách, kde k šikanování již došlo, nebo by šikaně mohlo docházet (riziková místa, prostory šaten, WC).
8. Pracovníci školy v případě řešení šikany úzce spolupracují s rodiči zainteresovaných žáků a odbornými pracovišti (především SVP, kurátoři pro mládež, Městská policie, Policie ČR, dětský lékař).
9. Pedagogičtí pracovníci školy vedou žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech respektujících identitu a individualitu žáka. Zároveň podporují zlepšování atmosféry v třídních kolektivech a netolerují jakékoliv formy násilí nebo intolerance.

Metody realizace:

1. Třídní učitel sleduje třídní klima a zapojení jednotlivých žáků. Přispívá ke zdravému sebevědomí žáků, respektuje jejich individualitu, podporuje vzájemnou solidaritu a spolupráci.
2. Každá třída sestaví Pravidla třídy, která se týkají chování žáků k sobě. Součástí pravidel třídy jsou konkrétní formy chování neslučitelné se šikanou (pravidlo neubližování, neničení si věcí aj.).
3. V rámci školního roku budou zajištěny a žákům nabídnuty různorodé zájmové kroužky pro vyplnění volného času.

4. V prostorách budovy školy je žákům k dispozici Schránka důvěry, za jejíž chod zodpovídá metodik prevence.
5. Na škole jsou viditelně umístěny kontakty na Linku důvěry. Kontakt na výchovného poradce, metodika prevence a Linku důvěry je i v žákovských knížkách.

Krizový plán a postupy řešení šikanování:

Počáteční šikana (se standardní formou):

Všichni pedagogičtí pracovníci školy (učitelé, asistenti pedagoga, vychovatelé) jsou poučeni o tom, že o jakékoli formě rizikového chování, o které jsou zpraveni, musí neprodleně informovat školního metodika primární prevence. V případě jeho nepřítomnosti výchovného poradce školy.

Metodik prevence (případně výchovný poradce) následně provede:

1. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi šikany
2. nalezne vhodné svědky
3. provede individuální, případně konfrontační rozhovor se SVĚDKY – nikdy konfrontace obětí a agresorů
4. zajistí ochranu oběti
5. výpověď svědků a obětí písemně dokumentuje
6. neprodleně o vzniklé situaci informuje třídního učitele a předá mu písemnou dokumentaci

Třídní učitel:

- o situaci neprodleně informuje metodika prevence a předá mu zjištění

Metodik prevence:

1. s třídním učitelem se domluví na další spolupráci
2. provede rozhovor s agresory, příp. konfrontaci mezi nimi
3. dle vážnosti situace přizve k řešení výchovného poradce či školního psychologa
4. o výsledcích šetření informuje rodiče agresorů a obětí (nebo informaci rodičům předá třídní učitel)

Pokročilá šikana s neobvyklou formou (skupinové násilí, tzv. třídní lynčování):

1. bezprostřední záchrana oběti
2. domluva pedagogických pracovníků na dalším postupu – koordinuje metodik prevence
3. zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
4. poskytnutí krizové intervence a pomoci oběti
5. nahlášení policii

Výchovná opatření

Pro potrestání agresorů budou použita běžná výchovná opatření, jako je:

- napomenutí třídního učitele
- důtka třídního učitele
- důtka ředitele školy
- snížená známka z chování
- převedení do jiné třídy

Rodičům obětí i agresorů je doporučena návštěva klinického psychologa, ambulantního střediska SVP, popřípadě psychiatrické vyšetření.

V mimořádných případech bude rodičům doporučeno umístění dítěte do pobytového oddělení SVP.

Pokud se vyskytne podezření nebo zjištění, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestního činu (provinění) informuje škola Policii ČR.

Pokud žák spáchal trestný čin nebo opakovaně páchá přestupky, zahájí škola v součinnosti rovněž spolupráci s OSPODem.